

Voor meer informatie over recreatiemogelijkheden en bezoekerscentra ga naar www.kempenbroek.eu. Op deze website en op www.ark.eu is verdere achtergrondinformatie over GrensPark Kempen-Broek te vinden

DE KONING VAN HET WOUDE Zo wordt het edelhert wel genoemd. En waar Limburgse bestuurders het Kempen-Broek ook wel de 'Veluwe van het Zuiden' noemen, past de terugkeer van dit prachtige dier. Sinds in 2005 edelherten zijn losgelaten in het Weerterbos, is het aantal bezoekers sterk toegenomen. Een uitzichttoren kijkt uit over de 150 ha bos en grasland waar de herten zich vaak ophouden. Als de eco-ducten over autosnelweg en spoorlijn gereed zijn, zal deze groep herten zijn leefgebied kunnen uitbreiden in zuidwestelijke richting. Nieuw geplaatste waarschuwingssystemen en wildspiegels moeten de verkeersveiligheid garanderen, terwijl boeren een vergoeding krijgen bij wildschade. Gebiedsontwikkeling in het Kempen-Broek draagt bij aan meer aaneengesloten leefgebied voor deze publiekstrekker.

EXOTISCH GROEN De boomkikker was vrijwel uitgestorven in deze regio. Het felgroene kikkertje heeft in het voorjaar ondiepe, visvrije plassen nodig om voort te planten. Zomers, als de plassen droogvallen, houdt hij zich schuil in ruigtes, bomen en struwelen. Herstel van overstromingsvlaktes en vasthouden van regenwater levert geschikt voortplantingswater op. Natuurlijke begrazing zorgt voor gevarieerde bosranden. De boomkikker staat symbool voor het herstel van natuurlijke processen. Sinds 2009 worden weer roepende mannetjes gehoord rond het Stramprooierbroek. Hun aantal breidt gestaag uit. Brongebied voor deze dieren is de Itterbeekvallei.

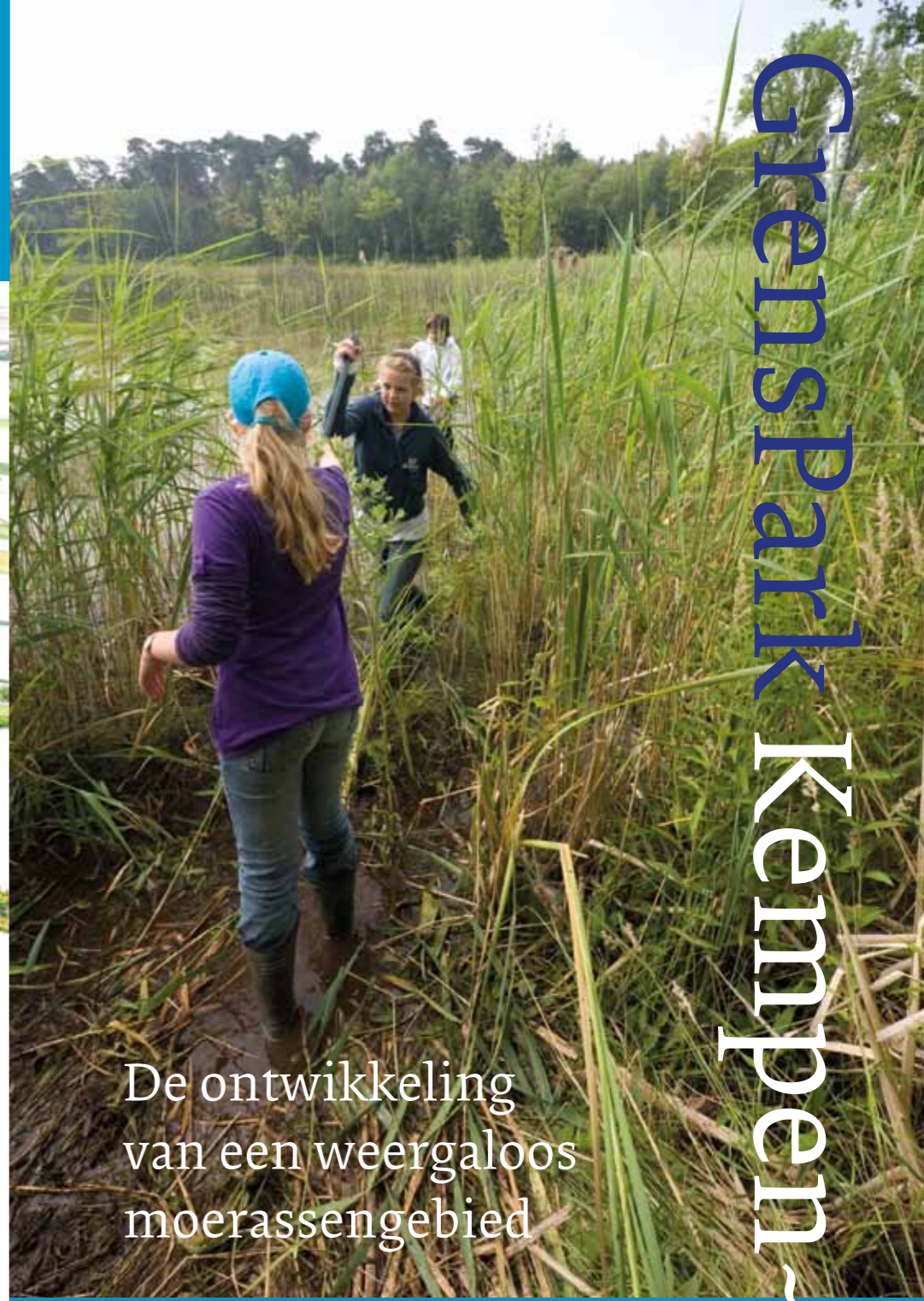
VIER HALEN, ÉÉN BETALEN Niet alleen de natuur, maar ook recreatie, landbouw en waterbeheer profiteren van de maatregelen in het Kempen-Broek. Boeren krijgen betere ruilgrond, dichterbij huis. Het onderling koppelen van natuurgebieden maakt langere en interessantere wandel- en fietsroutes mogelijk. En iedereen heeft belang bij het vasthouden van schoon regenwater in natuurgebieden. Zo staat het herstel van waardevolle natuur aan de basis van een complete gebiedsontwikkeling.

BOSRANDEN De overgangen tussen bos en grasland zijn vaak haarscherp en kaarsrecht door afzettingen van prikkeldraad. Dit resulteert in overbegrazing aan de ene zijde en géén begrazing aan de andere zijde. Gevarieerde, natuurlijke bosranden met struweel en bloemenruigten, ontstaan door natuurlijke begrazing van herten, reeën, paarden en runderen in een landschap zonder prikkeldraad. Deze bosranden zijn rijk aan insecten, vogels en kleine zoogdieren.

COLOFON
 TEKST EN SAMENSTELLING ARK Natuurontwikkeling FOTOGRAFIE Bart Beekers en Twan Teunissen / Ark Natuurontwikkeling, Regionaal Landschap Kempen en Maasland, Erwin Christis, Olaf op den Kamp, Gijs Kurstjens, Bob Luijks / Natuurportret, Ellen Luijks ILLUSTRATIES Jeroen Helmer/ARK Natuurontwikkeling VORMGEVING Franka van Loon/Buro Brandstof DRUKKERIJ Hub. Tonnaer B.V., Kelpen-Oler

De ontwikkeling van een weergaloos moerassengebied

Een vrij toegankelijk natuurgebied dat zijn weerga in België en Nederland niet kent. Met een ongekende rijkdom aan planten en dieren: van bever tot boomkikker, van otter tot ooievaar, van wespendif tot weerschijnvlinder en van zwartkopmeeuw tot zonnedauw. Brongebied van kraakhelder water voor natuur, landbouw en recreatie. Dit alles komt binnen handbereik door de samenwerking tussen natuur- en landschapsorganisaties, agrariërs, waterschappen, gemeenten en provincies in de grensregio waar Noord-Brabant en de beide Limburgen elkaar ontmoeten.

GrensPark Kempen-Broek

NATTE MOERASSEN, DROGE ZANDRUGGEN De naam zegt het al: het Kempen-Broek is van oorsprong een kletsnat gebied. Een laagte, waarin grote en kleine beekjes vanuit uitgestrekte moerassen hun weg naar de Maas zoeken. Verspreid in dit moerassengebied liggen voedselarme zandruggen. Sommige zijn zó hoog dat ze de vorm aannemen van stuifduinen. Het afwisselende landschap en de waterkwaliteit vertalen zich in een grote rijkdom aan planten en dieren. Naast doorstroommoeras met dotterbloemen en weelderig broekbos vol wielewalen en wespensdieven, vinden we er schrale graslanden met bloeiende anjers en zeldzame parelmoervlinders.

In de vorige eeuw werden delen van het Kempen-Broek ontwaterd ten behoeve van landbouw en bosbouw. Moerassen werden lek geprikt door beken recht te trekken, zelfs tot diep in het gebied. Een aantal plekken was echter zo nat en ontoegankelijk, dat het moeras hier (grotendeels) bewaard bleef, bijvoorbeeld in het Stramprooierbroek en Wijffelterbroek.

AANEENGESLOTEN NATUUR Het Kempen-Broek is ongeveer 25.000 ha groot. Het centrale deel bestaat uit een noord-zuid lopende keten van natuurgebieden. Helemaal met elkaar verbonden zijn deze natuurgebieden nog niet. Wegen, kanalen en intensieve landbouwgebieden vormen barrières in het landschap. Veel partijen werken samen om deze te overbruggen. Bijvoorbeeld door de aanleg van ecodeucten over autosnelweg en spoor, fauna uitstapplaatsen langs kanalen en wildwaarschuwingssystemen op drukkeren wegen in het buitengebied. Hoog op de agenda staat ook de verwerving van sleutelhectares: de laatste paar honderd hectaren, die nog tussen de natuurgebieden in liggen. Met de aankoop hiervan ontstaat een doorlopende natuurverbinding.

Dit is aantrekkelijk voor wandelaars en fietsers, maar ook van levensbelang voor duizenden planten- en diersoorten.

VRIJWILLIGE KAVELRUIJL In het Kempen-Broek liggen natuurgebieden en landbouwgronden vaak dicht naast elkaar. Dat is onhandig omdat natuur hier baat heeft bij hoge grondwaterstanden en landbouw graag droge voeten houdt. Omgekeerd profiteren landbouwgewassen van hoge bemesting, terwijl dat voor de meeste wilde planten funest is. Door landbouwenclaves in de laaggelegen natuurgebieden uit te ruilen, kan iedereen aan zijn trekken komen. Gelukkig is er in het Kempen-Broek voldoende goede ruilgrond hogerop beschikbaar; van de overheid of van collega's die er mee ophouden. De vrijwillige kavelruil zorgt zo voor een betere verkaveling van de landbouwgronden én voor aantrekkelijke, natte natuur.

EVEN DOORPUZZELN Wanneer de voor natuur beschikbaar gekomen percelen oppervlakkig worden afgraven, kan de vrijkomende grond worden gebruikt om overbodige en ongewenste afwateringsloten te dempen. Ook kan hiermee landbouwgrond worden opgehoogd en verbeterd. Weer snijdt het mes aan twee kanten. De legpuzzel wordt completer wanneer bovendien de stuifduinen en de schraalste, lage zandruggen met de moerassen worden verbonden. Zo ontstaat één groot natuurgebied. Daarvoor moeten de natuurterreineigenaren samenwerken; ook defensierrein vormt een stuk van de puzzel. Het eerdergenoemde ecodeuct verbindt in één klap de grote natuurgebieden aan weerszijden van de snelweg A2. En nóg is daarmee het mechanisme achter de ontwikkeling van dit uitgestrekte, matig voedselrijke moerassengebied, op de grens van Noord-Brabant en Limburg, niet volledig verteld ...

KLIMAATVERANDERING Een goot moerasgebied werkt als een enorme spons die veel regen- en kwelwater opneemt en geleidelijk weer vrijgeeft. Door ontwatering gaat een belangrijk deel van de natuurlijke sponswerking verloren. Lang was deze ontwatering een groot voordeel voor de landbouw. Maar door de klimaatverandering krijgen we vaker te maken met extreme droogte enerzijds

en veel nattigheid anderzijds. Water vasthouden in de moerassen aan de bovenloop van beken wordt daarom steeds urgenter. Zo blijven steden en dorpen benedenstreams droog in periodes met veel neerslag. In hete zomers kunnen de natte natuurgebieden water afgeven aan de omgeving; droogteschade in de landbouw wordt hierdoor beperkt. Water- en moerasplanten zuiveren bovendien het water, waardoor mens en natuur hier kunnen genieten van kraakheldere beekjes en plassen.

CONCENTRATIE VAN MIDDELEN Investeren in natuur, recreatie, landbouw en waterbeheer loont. Zeker in een gebied met zulke grote potenties als het Kempen-Broek. De gebiedsontwikkeling slaagt door een geconcentreerde inzet van geld. Bijvoorbeeld van het Nederlandse Ministerie voor Infrastructuur en Milieu, dat de negatieve gevolgen van klimaatverandering probeert aan te pakken. Of de Europese Unie, die grensoverschrijdende samenwerking stimuleert. De Nederlandse Provincie Limburg heeft zelfs een fonds voor grondverwerving opgezet, dat zich zelf terugverdient met compensatiegelden. Gaat elders in de regio door woningbouw, bedrijfsuitbreiding of wegverbreding natuur verloren, dan kan dat worden gecompenseerd door te investeren in het Kempen-Broek. Ook bedrijven die hun CO₂-uitstoot willen compenseren, hebben de mogelijkheid dit te realiseren met de aanleg van natuur in deze regio. Tenslotte moet een hechte samenwerking met de waterschappen zorgen dat ook watergeld optimaal wordt benut in deze natuurlijke spons.

OP PAD IN HET KEMPEN-BROEK Wie wandelend het Grenspark wil leren kennen, kan kiezen uit 13 wandelgebieden. Er is ook een lange afstandswandeling van 104 kilometer, voor een meerdaagse tocht. Fietsers maken gebruik van het grensoverschrijdende fietsroute-netwerk, voor ruiters, menbers en mountainbikers zijn routes-op-maat uitgestippeld. Het gebied op een bijzondere manier ontdekken? Boek via www.kempenbroek.eu voor een groep één van de 6 afwisselende activiteiten onder leiding van een Verkenner. Daarbuiten kunnen bezoekers elke 2e en 4e zondag van de maand met een Verkenner mee zonder te reserveren.